

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету геології,
географії, рекреації і туризму
Вілена ПЕРЕСАДЬКО
“ 28 ” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

рівень вищої освіти	<u>другий (магістерський)</u>
галузь знань	<u>01 Освіта / Педагогіка, 10. Природничі науки</u>
спеціальність	<u>014.07. Середня освіта (Географія), 106. Географія</u>
освітні програми	<u>Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота, Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток</u>
вид дисципліни	<u>за вибором</u>
факультет	<u>геології, географії, рекреації і туризму</u>

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму

«28» серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Людмила КЛЮЧКО, к. геогр. н., доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

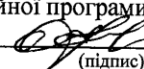
Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

Протокол від «28» серпня 2023 року № 9

Завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства

(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

Гарант освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»
(підпис) Катерина СЕГІДА
(прізвище та ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»
(підпис) Людмила КЛЮЧКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму

Протокол від «28» серпня 2023 року № 7

Зесі ЧОНЕНКО
Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) Зесі ЧОНЕНКО
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «*Менеджмент підприємницької діяльності*» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 106 Географія освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток» та спеціальності 014.07. Середня освіта (Географія) освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – формування системи базових завдань у сфері підприємництва, розуміння концептуальних завдань функціонування підприємств різних типів в сучасних умовах, набуття вмінь та навичок здійснення підприємницької діяльності, управління підприємницькою діяльністю.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- опанування основних понять і категорій менеджменту підприємницької діяльності, функцій підприємництва;
- набуття практичних навичок використання базових інструментів здійснення підприємницької діяльності;
- формування управлінської культури майбутніх фахівців-географів;
- наукове, творче осмислення новітніх підходів до управління в підприємницькій діяльності;
- формування стилю управління, наукової організації праці;
- формування вмінь творчого пошуку резервів підвищення ефективності системи управління підприємствами, оволодіння основами ефективного менеджменту.

1.3. Кількість кредитів - 4

1.4. Загальна кількість годин - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни «Менеджмент підприємницької діяльності»	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	1-й, 2-й
Лекції	
12 год.	4 год.
Практичні заняття	
24 год.	6 год.
Самостійна робота	
84 год.	110 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «*Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота*» студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- ✓ Формування загальних та фахових компетентностей:

ЗК03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, бути сучасно освіченим, усвідомлювати і оволодівати можливістю навчання впродовж життя.

ЗК04. Здатність працювати в команді.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК08. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально і свідомо.

✓ *Програмні результати навчання:*

ПР06. Має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності і обдуманого вибору шляхів їх вирішення, здатний нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПР13. Здатний самостійно організувати процес навчання упродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності предметні компетентності, що здобуті під час навчання.

ПР14. Володіє критичним осмисленням проблем у навчанні та/або професійній діяльності на межі предметних галузей.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток» студенти повинні досягти таких результатів навчання:

✓ *Формування загальних та фахових компетентностей:*

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців.

✓ *Програмні результати навчання:*

ПР02. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.

✓ *Забезпечення досягнення наступних програмних результатів навчання:*

- розуміння співвідношення понять «управління», «менеджмент», «керівництво»;
- знання сучасних концепцій та тенденцій розвитку менеджменту;
- виявлення сутності етики ділового спілкування;
- оволодіння основами наукової організації праці керівника;
- засвоєння технології створення власної справи та прийняття управлінських рішень;
- знання способів розв'язання конфліктів і усунення стресів;
- виявлення особливостей менеджменту підприємницької діяльності;
- застосування різних підходів до управління;
- володіння методами мотивування, стимулювання якісної роботи персоналу;
- організація власної праці та праці персоналу.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні засади менеджменту підприємницької діяльності

Тема 1. Менеджмент у підприємницькій діяльності.

Суть і значення менеджменту у підприємницькій діяльності. Витоки менеджменту підприємницької діяльності. Загальна характеристика сучасних концепцій та тенденцій розвитку управління. Ознаки управління кінця XX – початку XXI ст. Характеристика різних аспектів процесуального підходу. Школи практичного менеджменту. Види та функції менеджменту. Система підприємницького управління.

Розділ 2. Забезпечення ефективної діяльності підприємства

Тема 2. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин.

Історія розвитку теорії підприємництва. Роль підприємництва в суспільстві. Сутність, функції і форми підприємства. Суб'єкти підприємницької діяльності. Форми і види підприємств. Класифікація підприємств за розмірами. Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Права, обов'язки і відповідальність підприємця. Необхідність і напрямки аналізу підприємницької діяльності.

Тема 3. Ресурсне забезпечення підприємства

Основні фонди підприємства та підвищення ефективності їх використання. Класифікація основних засобів. Нематеріальні ресурси та активи підприємства. Винахід, товарний знак, знаки обслуговування, ноу-хау, гудвіл, нематеріальні активи, авторське право, патент, ліцензійна угода. Сутність та складові економічного потенціалу підприємства. Роль та місце управлінського потенціалу в забезпеченні розвитку підприємства. Чинники, які впливають на рівень використання потенціалу підприємства.

Тема 4. Кадрова політика підприємства

Персонал підприємства. Склад та структура. Рух персоналу та його показники. Кадрова політика організації: суть, завдання та фактори впливу на неї. Типи кадрової політики: пасивна, реактивна, превентивна, активна, відкрита та закрита кадрова політика. Елементи кадрової політики та їх характеристика. Напрями кадрової політики. Оцінка вибору кадрової політики. Основні проблеми у сфері кадрової політики. Трудові ресурси підприємства, їх види та характеристика. Чинники, що впливають на формування трудових ресурсів підприємства та розрахунок його потреби у відповідних категоріях персонал.

Тема 5. Конкуренція як засіб реалізації підприємництва.

Конкуренція: сутність і види, методи конкурентної боротьби. Основні функції конкуренції. Види конкуренції та їх роль в розвитку підприємництва. Типи конкурентних ринків. Складові конкурентного середовища. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємства. Державне регулювання конкуренції. Недобросовісна конкуренція: зміст поняття, особливості, приклади тощо.

Тема 6. Мотивація підприємницької діяльності

Підприємницькі інтереси та механізм їх реалізації. Основні мотиви підприємницької діяльності. Умови мікроклімату в підприємстві. Соціально-економічні та психологічні особливості мотивації підприємницької діяльності малих підприємств. Механізми державної мотивації підприємницької діяльності. Сутність і організація заробітної плати. Формування ефективної мотивації праці. Організація мотиваційного механізму внутрішнього підприємництва.

Тема 7. Планування діяльності підприємства.

Роль і місце планування в управлінні підприємством. Сутність планування підприємницької діяльності. Принципи та методи планування. Об'єкти планування на підприємстві. Фактори, що впливають на вибір форми планування. Вимоги до організаційних структур управління та принципи їх формування.

Етапи планування. Система планових нормативів та показників. Оперативно-календарне планування.

Тема 8. Бізнес-планування в підприємницькій діяльності

Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану. Бізнес-план, його функціональні ролі. Зміст і структура бізнес-плану. Послідовність складання бізнес-плану. Вимоги і правила щодо оформлення бізнес-плану. Засновницькі документи та їх підготовка. Статутний фонд та його формування. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності. Реалізація бізнес-плану на підприємстві.

Тема 9. Управління підприємством

Поняття і сучасні принципи управління. Функції та методи управління підприємством. Принципи управління. Організаційні структури управління підприємством. Лінійна організаційна структура. Дивізійна структура. Проектні структури. Матрична структура. Процес управління на підприємстві. Функції та завдання управління підприємством. Управління підприємством за умов кризи. Корпоративне управління.

Тема 10. Організація підприємницької діяльності.

Технологія створення власної справи. Формування початкового капіталу. Оцінка майна. Найменування і торгова марка підприємства. Зміст установчих документів та їх підготовка. Державна реєстрація підприємницької діяльності. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Порядок ліцензування підприємницької діяльності. Припинення підприємницької діяльності. Реорганізація і ліквідація суб'єкта господарювання. Реструктуризація підприємства. Типові помилки при створенні власної справи.

Тема 11. Підприємницькі ризики та управління ними

Сутність ризику як економічної категорії. Фактори виникнення ризику та його функції. Об'єктивні і суб'єктивні причини підприємницьких ризиків. Класифікація ризиків. Методи оцінювання підприємницьких ризиків. Методи управління та зменшення ризиків. Методи пом'якшення ризику.

Тема 12. Етика та культура підприємницької діяльності.

Риси характеру підприємця. Принципи ділової етики. Основні етичні напрямки підприємництва. Складові підприємницької етики. Культура, етика та етикет підприємницької діяльності. Діловий етикет. Сутність та зміст етики ділових стосунків. Види ділових прийомів, їх організація та проведення. Формальні й неформальні ділові прийоми. Сервіровка столу. Подарунки, сувеніри, квіти у ділових відношеннях. Соціальна відповідальність в бізнесі. Концепція утилітаризму. Деонтична етика (етика обов'язку). Етика справедливості.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Загальні засади менеджменту підприємницької діяльності</i>												
Тема 1. Менеджмент у підприємницькій діяльності	8	2				6	8	1				7
<i>Разом за розділом 1</i>	8	2				6	8	1				7
<i>Розділ 2. Забезпечення ефективної діяльності підприємства</i>												
Тема 2. Підприємство як суб'єкт ринкових відносин	10	2	2			6	11	1				10
Тема 3. Ресурсне забезпечення підприємства	8		2			6	8		1			7
Тема 4. Кадрова політика підприємства	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 5. Конкуренція як засіб реалізації підприємництва	8	2				6	8		1			7
Тема 6. Мотивація підприємницької діяльності	8	2				6	8	1				7
Тема 7. Планування діяльності підприємства	8	2				6	8		1			7
Тема 8. Бізнес-планування в підприємницькій діяльності	26		8			18	26		2			24
Тема 9. Управління підприємством	8		2			6	8					8
Тема 10. Організація підприємницької діяльності	8		2			6	8					8
Тема 11. Підприємницькі ризики та управління ними	10		4			6	9					9
Тема 12. Етика та культура підприємницької діяльності	8		2			6	8					8

Разом за розділом 2	112	10	24			78	112	3	6			103
Усього годин	120	12	24			84	120	4	6			110

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1.	Підприємство як суб'єкт ринкових відносин	2	
2.	Ресурсне забезпечення підприємства	2	
3.	Кадрова політика підприємства	2	1
4.	Бізнес-планування в підприємницькій діяльності	8	1
5.	Управління підприємством	2	1
6.	Організація підприємницької діяльності	2	
7.	Підприємницькі ризики та управління ними	4	1
8.	Етика та культура підприємницької діяльності	2	2
Разом		24	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денне	заочне
1.	Визначити суть менеджменту та його роль в управлінні підприємницькою діяльністю. Дослідити витоки менеджменту підприємницької діяльності.	6	7
2.	Розглянути права, обов'язки і відповідальність підприємця. Необхідність і напрямки аналізу підприємницької діяльності.	6	10
3.	Дослідити ресурсне забезпечення підприємства. Визначити сутність та складові економічного потенціалу підприємства. З'ясувати роль та місце управлінського потенціалу в забезпеченні розвитку підприємства. Установити чинники, які впливають на рівень використання потенціалу підприємства.	6	7
4.	Дослідити кадрову політику підприємства та трудові ресурси підприємства, визначити їх види та характеристику. Визначити чинники, що впливають на формування трудових ресурсів підприємства та розрахунок його потреби у відповідних категоріях персонал.	6	8
5.	Вивчити конкуренцію й конкурентну перевагу підприємства. Розглянути недобросовісну конкуренцію: зміст поняття, особливості, приклади тощо.	6	7
6.	Визначити соціально-економічні та психологічні особливості мотивації підприємницької діяльності малих підприємств. Дослідити механізми державної мотивації підприємницької діяльності.	6	7
7.	З'ясувати вимоги до організаційних структур управління та принципи їх формування.	6	7
8.	Вивчити технологію створення власної справи. Розглянути засновницькі документи та їх підготовка, статутний фонд та	18	24

	його формування. Розглянути питання державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.		
9.	Визначити функції та завдання управління підприємством. Розглянути управління підприємством за умов кризи. Дослідити методи управління діяльністю підприємства. Вивчити корпоративне управління.	6	8
10.	Розглянути питання обмеження у здійсненні підприємницької діяльності. Порядок ліцензування підприємницької діяльності.	6	8
11.	Дослідити об'єктивні і суб'єктивні причини підприємницьких ризиків, методи пом'якшення ризику.	6	9
12.	Розглянути принципи ділової етики, основні етичні напрямки підприємництва. Дослідити концепцію утилітаризму. Вивчити деонтичну етику (етика обов'язку) та етики справедливості.	6	8
Разом		84	110

6. Індивідуальні завдання

Не передбачене навчальним планом

7. Методи навчання

Методи навчання: лекційні та практичні заняття, самостійна робота студентів згідно з програмою курсу. Заняття проводяться дистанційно із застосуванням платформ для відеоконференцій Zoom, відповідно до Закону України № 2102-IX від 24 лютого 2022 року «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану і України»» у зв'язку з воєнним станом, оголошеним на території України через збройну агресію російської федерації проти України; в Каразінському університеті може проводитися навчання у формі змішаного або дистанційного.

За умов дистанційного навчання: лекційні та практичні заняття, написання контрольної та екзаменаційної роботи в ZOOM, Google-Drive, Moodle.

Серед методів навчання переважають: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемно-пошукові та ін.

8. Методи контролю

Експрес-опитування, обговорення, перевірка практичних робіт, поточна контрольна робота, що передбачена навчальним планом, підсумковий контроль (екзамен).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота								Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 2											
П1	П2	П3	П4	П5	П6	П7	П8				
4	4	4	12	4	4	4	4	20	60	40	100

П1, П2 ... – практичні роботи.

Шкала оцінювання

Практичні роботи оцінюються за такими критеріями:

1 бал – виконання практичної роботи поверхневе на основі прочитаної лекції; відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення заученого матеріалу без усвідомлення його суті; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

2 бали – виконання практичної роботи послідовне, проте недостатньо структуроване; роз'яснення переважної кількості позицій (без виділення основних позицій); використання тексту лекції та одного підручника.

3 бали – виконання практичної роботи логічне, чітке, структуроване; глибоке розуміння матеріалу, яке включає узагальнені, систематизовані позиції; побудоване на основі матеріалу лекції та кількох підручників.

4 бали – виконання практичної роботи чітке, структуроване, логічне; включає узагальнені, систематизовані позиції; побудовані на основі матеріалу лекції та кількох підручників; аргументоване посилання на додаткові наукові джерела, спеціальну літературу, власні наукові доробки; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

12* – підготовка та захист бізнес-плану.

Практичні навички (виконання практичної роботи) оцінюються за результатами виконання практичних робіт. Практична робота може бути оцінена, якщо студент виконав всі завдання, оформив роботу, зробив висновки.

Поточний контроль (контрольна робота) проводиться письмово. Контрольний зріз передбачає розв'язання тестових завдань, які складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за одну контрольну роботу – 20 балів.

Підсумковий контроль – у 2 семестрі екзамен.

Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й підсумкового контролю (екзамену).

Для допуску до складання підсумкового контролю (екзамену) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

10. Рекомендована література

Основна література

1. Беседін М.О., Нагаєв В.М. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант): Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 123 с.
2. Біляк Т.О. Основи підприємництва: Підручник / Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін. ; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. – Житомир : ЖДТУ, 2019. – 493 с.
3. Краснокутська Н. С. Підприємницький потенціал як фактор розвитку торговельних підприємств: монографія / Н. С. Краснокутська, І. Г. Бубенець, О. Є Чатченко. – Х : «Лідер», 2015. – 175 с.
4. Лігоненко Л. О. Підприємництво і бізнес-культура: підручник / Л. О. Лігоненко, Г. Л. Піратовський, І. В. Молоштан та ін.; за заг. ред. Л. О. Лігоненко. – К.: КНТЕУ, 2011. – 508 с.
5. Менеджмент підприємницької діяльності: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності «Економічна і соціальна географія» з курсу / Упорядники: Сільченко Ю. Ю., Ключко Л. В. – Харків, 2012 – 124 с.
6. Мотиваційний механізм розвитку підприємницької діяльності в економіці України: монографія / Л. В. Проданова, О. В. Котляревський; Черкаський державний технологічний університет. – Черкаси. : Видавець Пономаренко Р.В., 2019. – 240 с.

7. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навчально-практ. Посібник.: Знання. – К. – 2012. – 311 с.
8. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин: Навч. Посібник. – К.: Кондор, 2008. – 356 с.
9. Петруня Ю.Є. та ін. Прийняття управлінських рішень: Навчальний посібник/ за ред. Ю.Є. Петруні. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.
10. Підприємництво : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Г. Федоренко, М. П. Денисенко, М. М. Руженський та ін. - К.: МАУП, 2005. – 280 с.
11. Статінова Н. П., Радченко С. Г. Торговельне підприємництво: монографія / за наук. ред. С. В. Князя. – Л.: Львівська Політехніка, 2015. – 724 с.
12. Хмурова В. Менеджмент підприємницької діяльності. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури. 2019. 286 с.
13. Хмурова В.В. Менеджмент підприємницької діяльності. Навчальний посібник / Хмурова В.В. – К.:ЦНЛ, 2019. – 286 с.
14. Щєбликіна І. О. Основи менеджменту : навч. посібник / І. О. Щєбликіна, Д. В. Грибова. – Мелітополь : ВБ «ММД», 2015. – 479 с.
15. Ясинський В.В., Гайдай О.О. Бізнес-планування: теорія і практика: Навч. посіб. – К.: Каравела, 2004. – 232с.

Допоміжна література

1. Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент: К.: Центр учбової літератури, 2012. – 388 с.
2. Гой І. В. Підприємництво [Електронний ресурс] : навч. посіб. / І. В. Гой, Т. П. Смельянська – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 368 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/ekonomika/pidpriyemnitstvo_-_goy_iv/
3. Горєлов Д.О. Організація виробництва: конспект лекцій. – Х.: ХНАДУ, 2012. – 544 с.
4. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: Навчальний посібник. - Центр учбової літератури, 2007. - 344 с.
5. Дахно І.І. Ділова кар'єра: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 528 с.
6. Дикань Н.В. Менеджмент: навч. посібник / Н.В. Дикань, І.І. Борисенко. – К.: Знання, 2008. – 389 с.
7. Дубина М. Економічна сутність та види фінансових послуг [Текст] / М. Дубина // Світ фінансів. – 2016. – Вип. 3. – С. 124-135.
8. Економіка підприємства: підручник / За ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2016. – 614 с.
9. Захарчин Г.М. Основи підприємництва: Навч. посібник. – К.: Знання, 2008.
10. Коваль З.О., Тивончук О.І. Підприємництво і менеджмент: Навч. посібник. – Львів: Видавництво НУ «ЛП», 2009. – 148 с.
11. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг : навч. посібник / О. Б. Моргулець. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
12. Основи підприємництва і управлінської діяльності [Текст]: конспект лекцій для студентів / уклад. Т.Ф. Будько – Любешів: Любешівський технічний коледж Луцького НТУ, 2017. – 68 с.
13. Основи підприємництва: Навч. посібник // За заг. ред.. П.В. Круша, В.І. Подвігіної, Б.М. Сердюка. – К.: КНТ, 2009. – 112 с.
14. Поліщук Г. О. Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід // Актуальні проблеми державного управління. 1(51)/2017. – С.1-9. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/6/03.pdf>.
15. Полянко В.В., Кругляно А.В. Основи підприємництва: Навч. посібник. – К.: Дакор, КНТ, 2008. – 234 с.
16. Порохня В.М. Стратегічне управління: К.: Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.

17. Правове регулювання страхової діяльності: навч. посіб. / О.П. Гетманець, О.М. Шуміло, Т.В. Колеснік та ін.; за ред. О.П. Гетманець, О.М. Шуміла. – К.: Хай-Тек Прес, 2014. – 400 с.
18. Приступа Л.А. Стратегічне управління фінансовим капіталом страховика / Л.А. Приступа // Вісник Хмельницького національного університету. – 2015. – №3. – Т.3. – С. 205-208.
19. Сокиринська І. Г.,Ю Журавльова Т.О., Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент. Навчальний посібник./ І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. – 430 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Інтернет-портал для управлінців. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.Management.com.ua
2. Бізнес-план [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.biplan.kiev.ua
3. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] – Верховна Рада України; Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV (Редакція від 02.08.2017) – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
4. Майстерня Бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.maysternya.com.ua
5. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс] – Верховна Рада України; Закон від 15.05.2003 № 755-IV (редакція від 01.01.2017). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
6. Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс] - Мін'юст України. Наказ від 18.11.2016 № 3268/5 (Редакція від 24.07.2017) – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1500-16>.
7. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс] – Верховна Рада України; Закон від 02.03.2015 № 222-VIII (Редакція від 28.09.2017) – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19>.
8. Про підприємництво [Електронний ресурс] - Верховна Рада УРСР; Закон від 07.02.1991 № 698-XII (Редакція від 05.04.2015) – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
9. Про підприємництво [Електронний ресурс] - Верховна Рада УРСР; Закон від 07.02.1991 № 698-XII (Редакція від 05.04.2015) – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
10. Стратегії ефективного управління. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bsconsulting.kiev.ua
11. Український антикризовий сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.crizis.ho.com.ua
12. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.